

АЕ, диам. 15 мм

III тип

Лице: ΝΕΙΚΟΠΟΛΕΙΤΩ

Младежка глава на Дионис с бръшлянов венец.

5 Опако: ΠΡΟΣ ΙΣΤΡΟ

Кантарос

АЕ, диам. 13 мм

IV тип

Лице: ΝΕΙΚΟΠΟΛΙΤ

Младежка глава надясно

6 Опако: ΠΡΟΣΙC ΤΡΟΝ

Лъв, в ход надясно

АЕ, диам. 15 мм

Автономните монети на Никополис ад Иструм вероятно са обслужвали местния пазар. Върху тях са изобразени различни символи, предмети от бита, богове, които са характерни за града.

Нике е епонимната богиня на Никополис ад Иструм. Тя носи някои характерни портретни белези. От изображенията и могат да се видят някои черти от укрепителната система на града.

Култът към Дионис е свързан с лозарството, което е силно застъпено в региона. То се превърнало в доходен поминък на голяма част от местното население през епохата на римското владичество. Ето защо върху някои от монетите срещаме атрибути на Дионис.

Полумесецът е изобразен върху монети от Никополис ад Иструм като символ на плодородие. Среща се върху множество автономни монети от различни императори: Септимий Север /193-211/, Комод /180-192/, Макрин /217-218/ и др. Древните хора разчитат на добра реколта, за да осигурят прехраната си през цялата година. За да омилостивят боговете, те са поставяли този символ върху монетите.

Лъвът е символ на могъщество. Често императорът е представен с лъв /яздещ лъв или като се вози в колесница, теглена от лъвове/. Чест символ е на богинята Кибела. В автономните монети на Никополис ад Иструм лъвът е изобразен самостоятелно. По същия начин е изобразен и кантаросът.

Описаните по-горе монети на града са една малка част от неговото монетно богатство. Диаметърът им е от 11 до 16 мм, а теглото от 1,2 до 2,1 г. Изработени са от бронз. Тяхната роля е била да задоволяват местни пазарни нужди.

Всичките екземпляри на автономните монети на Никополис ад Иструм са доста износени, което е лесно обяснимо във връзка с дългата по време циркулация. Като нумизматичен материал дават сведения за поминъка, занаятите, начина на живот, архитектурата и почитаните божества от древните обитатели на града и принадлежащата към него територия.¹

Накрая искаме да обърнем внимание на това, че в литературата се среща и друго название на тези монети "псевдоавтономни"², а може би е и по-правилно така да се назовават в бъдеще.

Провинциалните бронзови монети, отсечени в монетарниците на градове в римските провинции по нашите земи, са обект на задълбочено проучване от нумизматиката. Интерес представляват техните опаки страни със своите изображения, които показват някои страни от бита и архитектурата на града, а също така и божества от гръко-римския пантеон.

Също в колекцията на г-н Димов има интересна монета на Никополис ад Иструм с изображение на Аполон, сечена по времето на император Каракала /211-217/.

С името на легата Flavius Ulpianus

Лице: АУТ К АУР АНТ ...

Бюст на императора, надясно, с лавров венец.

Опако: УП ФА ОУЛПИАН НИКОПОЛИТ ПРОСИ

Аполон, прав, надясно. В д. ръка държи дъбово клонче, а лявата е протегната към високо иглолистно дърво /бор/.

АЕ, диам. 28 мм

Опаката страна на монетата предлага едно рядко изображение на Аполон. Според легендата Марсий бил създател на двуцевната флейта и свирел с нея божествено. Този младеж си помислил, че може да се сравнява с боговете. Така се стигнало до облог между Аполон и Марсий, че който бъде победен в надсвирването, победителят ще му одере кожата. Арбитър на сцената била Атина Палада. Тя определила за победител Аполон. След като била свалена кожата на младежа, тя била поставена да изсъхне на един бор. После Аполон си направил от нея калъф за китара. Жестока е легендата, но тя показва на хората, че никога не трябва и да си мислят, че могат да бъдат равни с боговете. Изображението е една сцена, и то динамична, от древногръцката митология.

Аполон е основен бог в древногръцкия и римския пантеон. В изображенията на монетите от Никополис ад Иструм той е познат под няколко разновидности:

1. Първото изображение е Аполон Припилеос /защитник на града/. Изобразен е гол, в ход надясно или наляво, с развята от движението хламида. С двете си ръце държи готов за стрелба лък.

2. Второто изображение на Аполон е като здравеносно божество. Представен е с патера над жертвеник и лаврово клонче.

3. Трето е изображението на Аполон като покровител на музиката; в едната си ръка държи лира, а в другата лаврово клонче. В същото време е подпрян на триножник.

4. Като последно е познато изображение на Аполон Савроктон /Гущероубиец/. Изобразен е прав, подпрян на дънер, по който лази гущер, а другата ръка е върху гърдите му.

Всички тези изображения на Аполон върху монети от Никополис ад Иструм са статуарни. Те са близки с изображенията на всички

провинциални градове, които са секли монети, защото градовете са притежавали копия от едни и същи оригинални статуи. Описаното изображение на монетата се отличава от посочените изображения на Аполон.

Едно и също божество е изобразено върху монетите от Никополис ад Иструм по различни начини. Затова провинциалното бронзово монетосечене е характерно с много варианти на опаката страна. Различните изображения носят богата научно-историческа информация за цялостния живот по нашите земи, обичаите и религията на древните хора.

БЕЛЕЖКИ

1. Подобна на тези монети е открита при археологически разкопки в Никополис ад Иструм през 1984 г. и е инвентаризирана във фонда на раздел Нумизматика под No 3843

2. Юркова, Й. Монетосеченето на градовете в Долна Мизия II-III в. Хадрианопол, С., 1987, с. 16

UNPUBLISHED COINS FROM NICOPOLIS AD ISTRUM

/summary/

Marko Tzochev, Milcho Dimov

The unpublished coins are from the privately owned collection of Mr Dimov. 6 of the pseudoautonomous coins minted in Nicopolis ad Istrum are from the 2nd-3rd c. when the town reached the peak of its economic prosperity. On the obverse of the coins are represented Nike, the head of Dionysius and the head of a youth. Some of the coins have inscriptions /No 2,3,4,5,6/. The reverse is more various-inscription, cantharos, half-moon, grapes and a lion. The pseudoautonomous coins, minted in Nicopolis ad Istrum are without the name and the image of the emperor on the obverse. They have been intended to satisfy the needs of the home market.

An interesting coin is that minted in Nicopolis ad Istrum in the reign of Emperor Karakala /211-217/. On the reverse Apollo is represented not in his typical statuary representation but in a dynamical scene from the ancient Greek mythology. The various representations on the reverse of the coins from Nicopolis ad Istrum give us an information about the life, the customs and the religion of the ancient inhabitants of our lands.